

Роль часопису «Правні поради»

у розвитку української
юридичної періодики
міжвоєнного періоду в Польщі

М. Й. Петрів
адвокат

У статті досліджується історія юридичного часопису «Правні поради», який видавали українською мовою у міжвоєнний період в Польщі, проаналізовано найважливіші публікації.

Ключові слова: українська правнича періодика, право, періодика, «Правні поради», журнал, періодичне видання.

Статья посвящена истории юридического журнала «Правни порады», который издавался на украинском языке в междувоенный период в Польше, проводится анализ публикаций.

Ключевые слова: украинская юридическая периодика, периодика, право, «Правни порады», журнал, периодическое издание.

The article examines the history of the law journal «Pravni Porady», which was published in Ukrainian within the interwar period in Poland. The analysis of the publications is also performed.

Keywords: ukrainians law periodicals, law, periodical, «Pravni Porady», journal, periodical.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Почтову оплату заплачено гуртом.

ПРАВНІ ПОРАДИ

популярний, правничий, місячний часопис для народу.

ПЕРЕДПЛАТА:	
I. В краю:	
Річно	3.00 зл.
Піврічно	1.60 "
Чвертьрічно	0.95 "
Поодинокє число	0.25 "
II. За границею:	
50 амер. центів, або їх вартість в іншій валюті.	
ОГОЛОШЕННЯ:	
Ціла сторінка	40.00 зл.
Пів сторінки	20.00 "
Одна третя	15.00 "
Одна шоста	8.00 "
Одна дванадцята	4.00 "
Одна двадцятьчетверта	2.00 "
Дрібні оголошення:	
10 сот. за слово. Оголошення в тексті 50 проц., а на I. сторінці 100 процент дорощі.	
Редакція рукописів не звертає. На відповіді долучується знак за 30 сот.	

Ч. 1.

Коломия, за липень 1932. р.

Рік I.

АДРЕСА: Редакція й Адміністрація „ПРАВНІ ПОРАДИ“, Коломия, вул. Міцкевича ч. 57.

ВИГРАЄШ КОЖДУ СПРАВУ, ЯК БУДЕШ ЧИТАТИ ЧАСОПИС „ПРАВНІ ПОРАДИ“!

Чи потрібний нам правничий часопис?

Може не один з шановних читачів, взявши до рук оцей часопис, в першій хвилі подумав собі: „е — нащо мені правничого часопису? Чи я ніби правник, щоб його читав? Нехай правники собі його читають! Я, як зайде потреба, й так буду мусів йти до адвоката по пораді... Мені вистарчить, як я буду читати звичайні часописи, книжки й т. п.“

Така думка булаб дуже не раціональною, а навіть для даного читача шкідливою, бо право є так нині звязане з цілим людським життям, що майже кожний крок людини в суспільному житті завсїгди стрічається з ним, і чоловік дуже часто

в певних випадках не знає, що робити, щоб не попасти з правом в конфлікт або, щоб не наразити себе чи кого другого на певні матеріальні чи моральні шкоди і страти. Бігати за кожний раз до адвоката за порадами є не можливе, бо це м. и. є завсїгди звязане з утратою, нераз дуже дорогого, часу та з грошовими видатками, на що нині лише десь хтось може собі дозволити.

Одним з найкращих і найпрактичніших виходів для чоловіка є тут популярний, правничий часопис і популярні, правничі книжочки для народу, які познакомлювалиб загал нашого громадянства з такими права-

УВАГА!

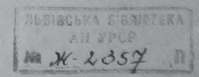
Кожному пренумерові нашого часопису, який пришло цілорічну або принайменше піврічну передплату з гори, уділяємо цілком безплатно різних правничих порад і через те заощаджуємо йому час і гроші, хронимо його перед легкодушними судовими процесами й дїткливими процесовими коштами та в цей спосіб бережемо його майно, честь і добру славу між людьми.

Тому всі українські свідомі громадяни й евентуально громадяни повинні негайно вислати передплату на цей важний часопис.

Ред. „Правні Поради“.

ми, а також і обовязками, з якими він в своїому житті май-

226

У міжвоєнний період в Другій Речі Посполитій серед розмаїття української періодики певне місце посідає правничі періодика, а її видавничими осередками вважають Львів і Коломию. У Львові вийшло два числа «Бюлетеня Союзу Українських Адвокатів у Львові» (1927 р.), а згодом видавали єдиний український правничий часопис «Життя і Право» (1928-1939 рр.), який був органом «Союзу Українських Адвокатів у Львові» (1928-1929 рр., ч. 1), а згодом – спільним органом і «Товариства українсько-руських правників у Львові» (1929 р., ч. 2 – 1939 р.). Від 4 січня до 27 вересня 1934 р. у Львові друкували додаток до часопису «Новий час» під назвою «Право» [6].

З усіх галицьких провінційних міст у Коломиї виходило найбільше українських періодичних видань: від 1865 р. до Другої світової війни – 90 часописів (без урахування альманахів і календарів). Значна частина українських часописів побачила світ в Коломиї у 60-90-х рр. XIX ст., а найбільший розквіт припадає на 20-30-ті рр. XX ст. (59 найменувань) [7]. У Коломиї від 10 червня 1923 р. виходив часопис «Право народу», однак згадка про право була тільки в назві, а насправді часопис мав статус партійного органу Української народної партії.

Під назвою «Правні поради» 1932 р. адвокат Іван Волошин започаткував у Коломиї популярний правничий часопис. Досліджень про це періодичне видання не так багато. Про часопис згадано в брошурі Миколи Савчука «Часописи Коломиї (1865-1939 рр.)» [8], збірнику «Коломия й Коломийщина» [5], огляді історії української преси Аркадія Животка [2], історії української журналістики Східної Галичини Степана Костя [3], дослідженні Адама Редзика і Станіслава Мілевського про правничі часописи в Польщі [9]; короткий опис цьо-

го місячника подав Микола Васильчук [1], а повний опис – Мирослав Романюк та Марія Галушко [4].

Мета часопису викладена редакцією у програмній статті «Чи потрібний нам правничий часопис?», яка повинна реалізовуватися за такими напрямками: в доступній формі ознайомлювати широкий загал українського громадянства насамперед з тими правами, обов'язками й законами, які щоденно зустрічаються в їхньому житті; застерігати від легковажного порушення законів і різного роду непотрібних та обтяжливих судових процесів, а також від покарань, що можуть бути наслідком такого порушення; виховувати в людях почуття самовпевненості, відвертості, витривалості, відваги, рішучості задля того, щоби з такими громадянами рахувалися та їх поважали.

Виходячи з окресленої мети, формувалася підбір матеріалів, їх популярний виклад та форма подачі широкому читачькому загалу.

Велися рубрики з цивільного, кримінального, зобов'язального, спадкового, векселевого і податкового права, де подавалися виклади і роз'яснення нових цивільних та кримінальних законів, розпоряджень і постанов президента Речі Посполитої і міністерств, а також про нове будівельне право для села, зокрема про права каменярів. Широко висвітлювалися різні пільги (переважно податкові й рільничі), матеріали про інвалідські й дяківські ренти, про державні податки та порядок їх сплати. Доволі детально пояснювали спадкове право, наводили взірці заповіту та розмір оплати нотаріусам. Редакція оперативно розтлумачувала нове польське законодавство: «Нові постанови про інвалідські ренти: закон з дня 12 березня 1932 р.» (1932 р., ч. 2), «Пільги для задовжених рільників: розпорядок Пре-

зидента Р. П. з дня 23 серпня 1932 р.» (1932 р., ч. 4), «Новий устрій територіальної самоуправи: закон з дня 23 березня 1933 р.» (1933 р., ч. 8), «Новий закон про податкові пільги для нових будинків» (1934 р., ч. 2), «Концентраційні табори в Польщі: розпорядок Президента Р. П. з дня 17 червня 1934 р.» (1934 р., ч. 2).

У постійних рубриках «Правничі новинки» і «Правнича енциклопедія» містилася інформація про законодавчі новини та популярно роз'яснювалися юридичні терміни. Крім того, на шпальтах місячника друкували публікації про «полюбовні» суди під рубрикою «Ріжні цікавости».

У започаткованих рубриках «Астрологічний куток», «Філософічний куток», «Правничий гумор» публікували астрологічні передбачення, гороскопи, загадки, народний гумор, інформацію про найцікавіші і найважливі факти й випадки з українського та світового життя.

У рубриці «Переписка редакції» подавалася інформація про передплатників та висловлювалася подяка жертводавцям (22 особи), які фінансово підтримували часопис.

У рубриці «Правні поради» в світли преси, провінції й заграниці» публікували огляди преси та листів з відгукми про часопис. У рекламному відділі місячника пропонували інформацію про українські торговельні, комерційні та видавничі установи міста, газети і приватні видання.

Безперечно, часопис мав практичне спрямування, але редакція друкувала й пізнавальні науково-популярні матеріали про конституцію Польської держави як гаранта прав людини, про право в історичному аспекті, про міждержавні угоди, про поняття та історію заснування т. зв. школи природного пра-

ва. 3-поміж цього роду статей назвемо такі: «Права колись і тепер, або дещо про звичаєве й надане право» (1932 р., ч. 1.), «Як повстають і гаснуть держави?» (1932 р., ч. 2), «Дещо про природне право» (1932 р., ч. 2), «Дещо про міждержавні договори» (1932 р., ч. 3), «Доктрина Монро» (1932 р., ч. 6), «Польська конституція з 17 березня 1921 р. Що кожен громадянин повинен про неї знати?» (1933 р., чч. 1-2). Друкувалися і юридично-публіцистичні статті, зокрема, «Чи вільно носити «тризуб»? (1932 р., ч. 1), в якій проаналізовано норми австрійського і польського законодавств щодо носіння тризуба. У матеріалі «Чи на українській кооперативі мусить бути польський напис?» (1933 р., ч. 8) наведено судову практику щодо вирішення цього питання. Помістив часопис і звістку про смерть проф. Освальда Бальцера, який був «один з найвизначніших польських істориків права», «членом майже всіх слов'янських наукових інституцій», а «за заслуги також для української історичної науки наше Наук. т-во ім. Шевченка вибрало його своїм дійсним членом» (1933 р., ч. 1).

Рекламними гаслами часопису були: «Читаймо масово «ПРАВНІ ПОРАДИ», бо не знаєте, чи то, що в них нині написано, Вам завтра придасться!»; «Читайте всі «Правні Поради», бо вони творять такі кадри громадян, з якими кожний числиться й їх поважає, а надто женуть з хати нужду й лихо та вводять добробут і щастя!»; «Шануйте часопис «Правні поради» й складайте з них річники, а вони Вам за це сторлицю нагородять!»; «Виграєш кожну справу, як будеш читати часопис «Правні поради»!».

Як заохочення до річної передплати редакція надавала передплатникам правничі послуги безкоштовно, однак за умови, що пренумерант забезпечить 5 річних передплатників. Якщо

10 передплатників – то редакція заплатити за «одно заступництво через адвоката-українця в Городському (малому) суді»; Якщо хтось з читачів забезпечить 20 передплатників – редакція заплатити за «два заступництва через адвоката-українця в Городському (малому) суді», а 30 передплатників – за «одно заступництво в Окружному (великому) суді». У вихідних даних часопису не вказувалася кількість передплатників, але надруковано подяку за передплату 117 особам з Галичини, Волині та США.

Формою заохочення до передплати було надання безоплатних юридичних консультацій. Так, від 1 липня до 31 грудня 1932 р. річним і піврічним пренумерантам надали 295 консультацій, з них священикам – 19, українським установам – 27, селянам – 249 (1932 р., ч. 6).

На шпальтах часопису містилися відгуки в пресі про це видання: «Що пишуть селяни про «Правні поради» (1932 р., ч. 6), «Правні поради» в світлі преси, провінції й заграниці» (1932 р., ч. 3), «От чому потрібний нам часопис «Правні поради» (1933 р., ч. 2), «Дальші признання для нашого часопису» (1933 р., ч. 8).

Зі сторінок часопису довідуємося і про видавничу діяльність редакції: зокрема повідомлялося про вихід у світ «Словаря чужих слів, уживаних в українській мові (15.000 слів)» (1932 р., ч. 5); книги «Чоловік і жінка» (1932 р., ч. 2) про права і обов'язки у стосунках одне до одного; практичного посібника «Правничий секретар» (1933 р., ч. 1) з типовими формами юридичних документів (200), автором яких був Іван Волошин.

Натхненник місячника, коломийський адвокат Іван Волошин виконував функції видавця й відповідально редактора (1932-1933 рр.), видавця, редактора й відповідального за редак-

цію (1934 р.). Часопис виходив нерегулярно. Загалом побачило світ одинадцять чисел «Правних порад», по вісім сторінок кожне. Перше число часопису з'явилося у липні 1932 р. Упродовж того року (липень-грудень) надруковано шість чисел – в кінці кожного місяця. У 1933 р. вийшло три числа часопису (січень, лютий, серпень). З березня по липень включно не вийшли з друку п'ять чисел місячника (3-7), а після серпневого виходу «Правні поради» перестали надходити до читачів. Про припинення видання часопису Іван Волошин повідомив бібліотеку Наукового товариства ім. Шевченка у Львові листівками (2.09.1933 р. і 24.01.1934 р.). Про відновлення видання часопису редакція повідомила читачів у першому числі за 1934 р. і назвала основними причинами тривалої дев'ятимісячної перерви матеріальні проблеми, малу кількість передплатників і їхню заборгованість перед місячником. Редакція повідомила про суттєве зниження передплати (з 3 золотих до 1,25 золотого на рік). Однак після виходу червневого і липневого чисел часопис назавжди припинив своє існування.

Феномен «Правних порад» полягає в тому, що він був єдиним провінційним правничим часописом, який видавали в міжвоєнний період у Польщі українською мовою. Та навіть і в Радянській Україні не знайдемо жодного такого ж статусу часопису, який виходив би в районних центрах. Юридичний місячник виконував свою основну функцію – давав практичні поради та поширював правові знання рідною мовою серед українського населення. До його недоліків належать проблеми матеріального характеру, невелика кількість передплатників, неперіодичність, що врешті спричинило припинення існування часопису.

Список використаної літератури

1. *Васильчук М. М.* Українська видавнича справа в Коломиї (друга половина ХІХ -ХХ ст.) : моногр. – 2-е вид., перероб. і доп. – Коломия : Вік, 2012. – С. 96.
2. *Животко А.* Історія української преси / А. Животко / Упоряд., авт. передмови і приміт. М. Тимошик. – К., 1999. – С. 266.
3. *Кость С. А.* Історія української журналістики (західноукраїнська преса першої половини ХХ ст.: структура, проблематика. Книга перша) / С. Кость. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 264 с.
4. *Правні поради // Романюк М.* Українські часописи Коломиї (1865-1994 рр.) : Історико-бібліографічне дослідження / Передм. В. Качкана. – Львів, 2001. – С. 148-149.
5. *Романенчук Б.* Українські видавництва і періодичні видання в Коломиї / Б. Романенчук // Коломия й Коломийщина : зб. споминів і статей про недавнє минуле. – Філадельфія, 1988. – С. 325-334.
6. *Романюк М.* Право / М. Романюк // Українські часописи Львова (1848-1939) : історико-бібліографічне дослідження : у 3 т. / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника. НДЦ періодики. – Т. 3. – Кн. 2 : 1929-1939. – Львів : Світ, 2003. – С. 457.
7. *Романюк М.* Вказ. пр. – С. 7-8.
8. *Савчук М.* Часописи Коломиї / М. Савчук. – Івано-Франківськ : Облвидав «Галичина», 1991. – 32 с.
9. *Redzik A.* Themis i Pheme. Czasopiśmiennictwo prawnicze w Polsce do 1939 roku / A. Redzik, St. Milewski. – Warszawa : Iskry, 2011. – 658 s.